

Iran in 2018: een schreeuw om vrijheid in de straten – verandering meer dan ooit mogelijk. Een overzicht van de ontwikkelingen

September 2018

1. Het doorgaan van de demonstraties– het nieuwe Iran

Het meest kenmerkend aspect van Iran in 2018 is geweest het doorgaan van anti-regeringsdemonstraties. De golf van demonstraties, die begon in de laatste dagen van 2017 en zich uitbreidde naar meer dan 140 steden in alle 31 provincies van Iran en die de heersende theocratie in het hart trof, is in verschillende vormen en modellen doorgedaan in de laatste 8 maanden, ondanks een fel neerslaan, arrestatiegolven en lange gevangenisstraffen voor de demonstranten.

Na de eerste golf van demonstraties tussen eind december en midden januari is de situatie dramatisch veranderd en zijn de demonstraties opgelaid in verschillende delen van het land. Na de eerste golf van demonstraties was de grote vraag of het alleen een kort oplevend fenomeen was dat het regime nog in de hand kon houden, of dat het zou doorgaan. Het Iraanse Verzet hield vol dat de demonstraties door zouden gaan, zij het in verschillende vormen en gradaties, en dat de situatie niet terug zou keren naar hoe het was vóór de demonstraties. De afgelopen 8 maanden bewezen duidelijk de deugdelijkheid van de inschatting door het Verzet, die steunde op zijn wijdverbreide aanwezigheid en leidende rol in de demonstraties. Ondanks al zijn pogingen is het regime niet in staat gebleken, het tij te keren.

De voortdurende demonstraties zijn:

- *In het gehele land*

Wat deze demonstraties verschillend maakt ten opzichte van eerdere bewegingen, is, dat ze in het gehele land plaatshebben, niet beperkt tot een deel van het land. In juni, na de inmenging van de grootste en kleinere steden in heel Iran, bereikte de beweging de hoofdstad Teheran, waar de demonstraties dagenlang aanhielden. Dit was heel alarmerend voor het klerikale regime. Daarna kwam in juli een golf van anti-regeringsdemonstratie die vijf dagen duurde en duidelijk de grootste demonstratie was sinds januari, en die plaats had in meer dan een dozijn steden door het land heen.

- *Meer regionen en sociale delen van de maatschappij nemen er deel aan*

De sociale basis van de demonstraties groeit. In het begin bestond het enkel uit degenen die door het regime werden omschreven als “het leger van de hongerigen en de werklozen”. Het werkloosheidspercentage is op zijn minst 30%, en in sommige steden en dorpen zelfs meer dan 50 % van de jeugd. De overgrote meerderheid van de Iraniërs leeft onder de armoedegrens, dit ondanks het feit dat Iran een rijk land is wat betreft bronnen, en dat het een van de grootste exporteurs is van olie en gas in de wereld. In april begonnen de eigenaars van zware vrachtauto's een grote staking van twee weken. In juni gingen de bazaarhandelaren, traditioneel de ruggengraat van de Iraanse economie, deelnemen aan de demonstraties in Teheran samen met een groot aantal

winkelondernemers. Dit was een signaal dat de middenklasse ontevreden was en geen toekomst zag in het huidige bestel. De jeugd en de vrouwen hebben een zeer prominente rol gespeeld in de demonstraties.

- *Eisen van het volk nemen toe en ze zijn eensgezind*

In het begin ging het in de demonstraties over de slechte economische situatie, exorbitante prijzen van basisgoederen, hoge werkloosheid, gierende inflatie en het gebrek aan sommige van de meest basale sociale diensten zoals stromend water en elektriciteitsvoorziening. Maar de demonstraties werden al snel politiek van aard en de mensen riepen om een einde aan de dictatuur vanaf het moment dat het regime niet meer instaat was, en de wil niet meer had tot het beantwoorden van welke eis dan ook die men stelde.

Het volk eiste dat het regime stopte met steun aan terreur, inmenging in de binnenlandse zaken van andere landen zoals Syrië, en het maken van nucleaire wapens, en dat de focus in plaats daarvan moest liggen bij haar acute problemen, die steeds erger waren geworden.

Het volk eiste ook vrijheid, democratie en respect voor mensenrechten. Vrouwen, vooral jonge vrouwen, speelden een hoofdrol in het opeisen van hun rechten en het een einde maken aan de geïnstitutionaliseerde discriminatie. Een van de door de staat gerunde media bureaus zei in augustus dat toen de demonstraties begonnen in eind 2017, het een dag of twee duurde voordat de eisen van de bevolking politiek gekleurd raakten. In juni en juli duurde het een paar minuten.

- *Regime is tot nu toe niet in staat gebleken tot tegemoetkomen aan de eisen van het volk*

Het regime is in een totale impasse geraakt, want terugtrekken uit haar strategisch beleid zou een totale hervorming betekenen. De Opperste Leider van het regime, Ali Khamenei, heeft steeds herhaald dat een gedragsverandering voor het regime betekent een leiden tot verandering van het gehele systeem. Dus daar waar de gerechtvaardigde eisen van het volk toegenomen zijn, is het regime totaal niet instaat gebleken tot het tegemoetkomen daaraan, daarmee nog meer publieke woede veroorzakende. Het regime is nog nooit eerder in een zo grote impasse geweest en is nog nooit eerder zó uitgedaagd door het volk.

Dat de demonstraties het spel zo totaal veranderd hebben in het Iraanse politieke landschap, werd onderstreept door Hassan Rohani op 28 augustus in opmerkingen die hij maakte in het Parlement. In een hoek gedreven om uitleg te geven over de slechte stand van zaken, zei hij: "Plotseling veranderden de omstandigheden in het land. De datum van die verandering was 26 december 2017. Een ieder die een andere datum noemt van het startpunt, is volgens mij de mensen aan het misleiden. Het begon op 26 december 2017 toen het volk plotseling zag dat sommige mensen op straat aan het schreeuwen waren, en de slogans beetje bij beetje buiten de grenzen gingen. In voorgaande jaren bestonden zulke incidenten praktisch niet".

2. De reactie van het regime

Totnogtoe heeft het regime gereageerd met een steeds hardhandiger optreden tegen de demonstranten en met nog meer onderdrukking. Een groot aantal demonstranten is gearresteerd. De gevangenen zijn systematisch gemarteld en onder zware omstandigheden geplaatst. Een demonstrant is in juli doodgeschoten door de regeringstroepen in de stad Karaj. Een aantal universiteitsstudenten en vrouwelijke activisten hebben langdurige gevangenisstraffen gekregen.

Nu het regime zich steeds meer verzwakt en geïsoleerd voelt, is het teruggevallen op meer onderdrukking. Er is een nieuwe golf van onderdrukking van religieuze en etnische minderheden

zoals Christenen en de Koerden. Volgens Amnesty International is een aantal advocaten en activisten voor vrouwenrechten gearresteerd in enkel de laatste paar dagen.

Toch heeft niets van dit alles de demonstranten tegengehouden.

3. De catastrofale economische situatie – het directe gevolg van het regeringsbeleid en van welig tierende corruptie

De Iraanse economie is in een vrije val geraakt en is steeds meer precair geworden. De nationale munteenheid, de Rial, heeft 75 % van zijn waarde verloren gedurende de laatste 7 à 8 maanden. Volgens Steve Hanke, professor in de toegepaste economie aan de John Hopkins Universiteit in Amerika, bedroeg de inflatie voor de basisbehoeften het afgelopen jaar meer dan 110%. Dit is ondanks het feit dat het regime in staat was om, tot voor kort, meer dan 2,7 miljoen vaten olie per dag te exporteren, nagenoeg zonder sancties vóór 6 juli. Het regime incasseerde daarvoor zo rond de 100 miljard dollar aan liquide (onbevroren) bezit, en dozijnen Europese bedrijven gingen naar Iran voor het doen van zaken.

Dus, wat is de reden voor de huidige precaire economische situatie?:

- De belangrijkste oorzaak is het beleid van het regime. Het leeuwendeel van het regeringsbudget is gelabeld voor het financieren van het onderdrukingsapparaat in het land zelf en voor terreur en oorlogsvoering in het buitenland. Bijvoorbeeld: gemiddeld heeft het regime ongeveer tussen de 12 en 15 miljard dollar per jaar uitgegeven aan het in het zadel houden van Assad's regering in Syrië, voor zijn afslachten van het weerloze Syrische volk.
- Een andere oorzaak is de welig tierende corruptie en verduistering. De situatie is zodanig buiten controle geraakt, dat pasgeleden de Eerste Vicepresident van het regime zei, dat corruptie is doorgedrongen tot in de hoogste lagen van de regering.
- De realiteit is: 14 financiële holdingmaatschappijen beheren bijna elk deel van de Iraanse economie, en deze holdings worden op hun beurt allemaal bestuurd door de Opperste Leider of de Revolutionaire Garde. Ali Khamenei heeft een eigen, buiten de boeken gehouden, hedge fonds met de naam "Setad" die, volgens een schatting door Reuters, een waarde had van 95 miljard dollar, een paar jaar geleden. Dit fonds wordt gebruikt als een verduisteringsfonds voor Khamenei's eigen duistere doelen. Deze 14 holdings plunderen, door hun controle over elke hoofdsector van de Iraanse economie van olie en gas tot transport, havens en telecommunicatie, het hele land. Met andere woorden: de huidige economische situatie is het directe gevolg van de 40 jaar van bestuur door dit regime.

Invloed van de internationale sancties

De voorstanders van het regime proberen de sancties af te schilderen als pijnlijk voor het Iraanse volk. Maar in werkelijkheid leeft het Iraanse volk figuurlijk al onder sancties, die al jaren tegen hen zijn ingesteld door het regime. Anders was de leefbaarheid voor het volk wel verbeterd na het tekenen van de JCPOA in juli 2015; maar in werkelijkheid waren we getuige van het omgekeerde.

Wat heel veel zegt, was, dat Khamenei in zijn toespraak op 13 augustus erkende dat de hoofdoorzaak van de economische problemen het mismanagement, beleid, en corruptie door het regime zijn. Hij verwees naar een geval, waar "18 miljard dollar aan nationale munteenheid van het land" was geroofd.

De internationale sancties zullen het vermogen van het regime om zijn onderdrukking in het binnenland, oorlogen in het buitenland en steun aan terreur te financieren, afbreken. Het zal de

middelen van plundering voor het regime afsnijden. Dit is waarom de sancties de bron zijn van de grootste angst van het regime.

4. Waarom oorlog niet de uitkomst zal zijn

Met het doel, het zicht te vertroebelen en de wereld te weerhouden van het zich achter het volk opstellen met haar wens van mensenrechten en democratie, zendt het regime zijn voorstanders uit om te beweren dat de situatie zou kunnen leiden tot een oorlog. Maar niets is verder bezijden de waarheid. De situatie is zo helder, dat de leider van het regime, Khamenei, bij meerdere gelegenheden in de laatste paar weken, ook op 13 augustus, kort en krachtig zei dat er geen oorlog komt. Hij benadrukte dit op 2 september. Hij deed dat om de bezorgdheid van zijn gevolg weg te nemen. Geen enkele internationale partij zoekt oorlog en het is niet nodig.

Verandering zou moeten komen van binnenuit in Iran en het Iraanse volk heeft laten zien dat zij er klaar voor zijn, dat ze het willen doen en dat het heel plausibel geworden is.

5. Iran zal geen tweede Syrië zijn

Sommigen uiten bezorgdheid over dat Iran een tweede Syrië zou kunnen worden. Dit is alweer een idee dat voorgehouden is door het regime, om te voorkomen dat er een stevig internationaal beleid zou komen dat hem toerekeningsvatbaar houdt voor al zijn kwaadwillend gedrag en het Iraanse volk steunt, die schreeuwen om vrijheid en eerbiediging van mensenrechten.

Iran is geen Syrië. Het is totaal anders. In Iran is er een levensvatbaar, goed georganiseerd verzet met vier decennia aan ervaring, een duidelijk politiek platform, een aanwezigheid in het hele land, steun vanuit de onderste laag zowel in het binnenland als in de diaspora, internationale erkenning en een politieke structuur die klaar is om een zachte overname van de macht te garanderen. En verder wat Syrië betreft, wanneer het Iraanse regime Assad níét had gesteund, en de slachting door de Garde en de huurlingen van het Iraanse regime daar niet had plaatsgehad, zou de situatie totaal anders zijn geweest.

Laatste observatie

Iran gaat af op een beslissend moment in zijn geschiedenis en de Iraniërs zijn gedecideerd in het verwerven van democratie en mensenrechten voor allemaal. De wereld zou zich aan hun kant moeten scharen.